

Klassikko

Reijo Valta

Pari vuotta viimeisen suomeksi julkaistun Tintin seikkailun (Tintti Neuvostojen maassa, 1986) jälkeen Otava julkaisi Benoît Peetersin Tintin et le monde d'Hergé -teoksen Tintin juhla-kirja -nimellä. Tintti Neuvostojen maassa on julkisuudessa olleiden tietojen mukaan jäämässä viimeiseksi suomennetuksi – Otavalla ei ole aikomusta ottaa ohjelmaansa suomeksi vielä puuttuvaa keskeneräiseksi jäänyttä Tintti ja Aakkostaide -seikkailua.

Otavan vuonna 1970 aloittama Tintin seikkailujen sarja sai siis vuonna 1988 päättänökseen arvostetun tekijän kirjoittaman tietoteoksen. Tosin samoin kuin Tintin seikkailujen sarja jäi vajaaksi, oli julkaistu tietoteos lyhennelmä Peetersin aikaisemmin 1980-luvulla tekemästä Le monde d'Hergé teoksesta.

Tintti -julkaisujen tuotanto ja painatus keskitettiin 1980 — luvulla Belgiaan. Näin neliväripainatuksen kustannuksia saatiin madallettua, eri maita varten tarvitsi vaihtaa vain mustapaino-filmi, jossa tekstit olivat. Tintin juhla-kirjan kanssa samaan aikaan julkaistiin teos mm. Englannin markkinoille Michael Farrin käännöksenä. Ruotsalaiset saivat lyhentämättömän Hergé: Boken om Tintin och hans skapare -teoksen vuonna 1983 Carlsenin kustantamana.

Vaikuttaisi siltä, että lyhennelmä on tehty päälukuja ja kuvitusta karsimalla. Osin sivumäärää ja paperin menekkiä on saatu karsittua kirjasinokkoa pienentämällä ja taittoa tiivistämällä. Esimerkiksi henkilöesittelyt on lyhennelmässä kainalojuttuina, alkuteoksessa ne ovat saaneet omat aukeamansa. Voisi siis olettaa, että teoksen

kiinnostavin osa, toinen pääluke Tintin seikkailut, on tekstiltään lyhentämätön. Kuvitusta siitä on kuitenkin vähennetty, erityisesti Le petit vingtiemen kansikuvia. Puuttuvissa pääluvuissa käsitellään mm. Hergén Studioiden toimintaa ja henkilökuntaa sekä Tintin myyntiä maailmanlaajuisesti. Nämä luvut olisivat varmasti kiinnostaneet myös suomalaisia.

Kaikille tutut tarinat

Esipuheessaan Peeters viittaa siihen, että hän - ja monet muut - ovat lukeneet Tintin seikkailut satoja kertoja. Kaikki lukukerrat sulautuvat yhteen, uudelleen lukeminen palauttaa mieliin aikaisemmat ikään kuin emme koskaan olisi lukeneet seikkailuja ensimmäistä kertaa. Jo lapsuuden aikana mieliin piirtyvät ruutujen pienimmätkin yksityiskohdat ja detaljit kun albumeita luetaan taskulampun valossa peiton alla vanhemmilta salassa.

Belgian ja Ranskan kansalaisten yhtei-

seen tajuntaan Tintti on todella piirtnyt äärimmäisen tarkasti. Osoituksena tästä on Ranskan ”Haluatko miljoonääriseksi?” -ohjelma: Frédéric, 21-vuotias opiskelija Caenista voitti 2,5 miljoonaa

frangia, mutta 15 kysymyksen sarjasta 13. kysymys oli olla hänelle epäonnekas. Kysymys kuului seuraavasti: ”Kuka on Tintin ystävän, kapteeni Haddockin lääkäri?” Vastausvaihtoehdoiksi annettiin a) Rotule, b) Omoplate, c) Menisqueor ja d) Tympan. Frédéric ei tiennyt vastausta, mutta onneeseen hänellä oli yksi oljenkorsi jäljellä, kysy 200-päiseltä yleisöltä. Ja niinpä Frédéric kysyi, ja yleisöstä 73 prosenttia oli vaihtoehdon a) kannalla. Joka olikin oikea vastaus. Pian tämän jälkeen yleisönosastoissa alkoi kuhista. Vaikka Tintti onkin Ranskassa supersuosittu, niin olisiko mahdollista, että kolme neljäsosaa satunnaisesti valitusta yleisöstä tietäisi Tintin seikkailujen mitättömän sivuhahmon nimen? Monenlaisia salaliitto-teorioita esitettiin, epäiltiin mm. televisio-ohjelman yleisöltä kysymisen kautta auttavan ”sopivia” kilpailijoita päävoittajiksi. Onneksi hätiin tuli Serge Tisseron, lapsipsykologi ja Tintin chez le psychoanalyste -teoksen kirjoittaja, joka totesi ”jokainen, joka on lukenut Tinttiä lapsena, muistaisi Rotulen”.

Peetersin teosten päätarkoitus ranskankielisessä maailmassa on taustoittaa ja analysoida Tintin seikkailuissa vuosien varrella tapahtuneita muutoksia. Koska Hergé on piirtänyt Tinttiä jo vuodesta 1929 saakka, sarjakuva on kokenut useita muutoksia. Seikkailujen juonet ovat kuitenkin pysyneet suurin piirtein samoina, muutokset ovat tapahtuneet lähinnä julkaisu- ja piirrosasussa. Ensin Hergé piirsi tarinansa

jatkokertomuksiksi lehtiin ja myöhemmin ne julkaistiin kirjoina.

Toisen maailmansodan aikaan paperin hinta Keski-Euroopassa nousi huomattavasti ja Tintin ranskalainen kustantaja Casterman hankki uuden offsetpainokoneen. Kustantaja pyysi Hergéä tekemään uudet albuminsa 62-sivuisiksi paperin kulutuksen vähentämiseksi. Aikaisemmat kirjathan olivat olleet 120-140-sivuisia. Uusi painokone mahdollisti nelivärisyyden, joten uudeksi Tintti- ja sarjakuvaformaatiksi yleensäkin tuli 62-sivuinen nelivärinen albumi. Aikaisemmat 1930-luvulla tehdyt seikkailut myös muokattiin Hergén Studioilla tähän uuteen määrämittaan ensimmäistä seikkailua lukuun ottamatta.

Peetersin teos on siis muistin tuki ja apu-neuvo niille belgialaisille ja ranskalaisille vanhemmille (ja nuoremmillekin, jotka mummolan vintiltä tai divareista löytäneitä albumeita ja lehtiä ovat lukeneet), jotka uusintapainoksia lukiessaan hieraisevat silmiään, että eikö tässä pitänyt olla Yhdysvaltain lippu tai minne ne pelottavat kobrat tai krokotiilit ovat kadonneet?

Eniten muutoksia Peetersin mukaan on tehty Mustan kullan maa -tarinaan. Ensimmäinen versio tarinasta jäi kesken vuonna 1940 saksalaisten miehittäessä Belgian. Toiseen, vuoden 1949 versioon Hergé joutui ujutamaan mukaan kapteeni Haddockin, professori Tuhatkaunun ja Moulinsartin linnan, jotka olivat noiden vuosien välillä muodostuneet keskeisiksi osiksi Tintin seikkailuja. Kolmas, vuoden 1969 versio otti huomioon geopoliittiset muutokset: brittisotilaiden tilalle tuli arabeja ja juutalaisteroristit katosivat. Myös Mustan saaren salaisuus on piirretty kolmeen kertaan, mutta vähäisemmin juonellisin muutoksin.

Suomalaisille Peetersin teoksella ei ole samanlaista merkitystä. Eri versioita albumeista on Suomeen tullut niukasti. Tintti

Afrikassa -albumista on julkaistu kaksi versiota, vuosien 1946 ja 1975 laitokset, jotka eroavat toisistaan yhden sivun verran. Sinisestä Lootuksesta löytyy sekä neljä että viisivarpainen kansikuvalohikäärme.

Loppumattomat syytökset

Tintin seikkailujen eri laitosten muutosten selvittely ja analysointi ei ole tuonut Hergélle pelkästään positiivista julkisuutta. Peetersin teoksia ja muita vastaavia muutoksia kartoittavia kirjoituksia on käytetty aineistona, joka todistaisi Hergén olleen natsi tai antisemiitti. Näin ei kuitenkaan ole, vaikka syytökset nousevat uudelleen esiin tasaisin määrääjoin.

Peeters itse kirjoitti muutama vuosi sitten Rethinking History -aikakauskirjaan artikkelin A Never Ending Trial [6(2002):3],

jossa hän osoittaa Hergén olleen korkeintaan ajattelematon. Hergé loi poliisikaksikon Dupond ja Dupont kansallisten stereotyyppien purkajiksi ja Sinistä Lootusta kauniimpaa ennakkoluuloisia muukalaiskäsitteitä ravistelevaa tarinaa on vaikea löytää.

Benoît Peeters: Tintin juhla-kirja (Tintin et le monde d'Hergé). Suomentaneet Soile ja Heikki Kaukoranta. Otava 1988, 2 p. 2004.